

גלריה אמנות תערוכות חדשות

אלונה רודה מציגה: דיסקו שכינה

במיצב שבו משולב קיר דמוי הכותל המערבי עם מוסיקה שמקורה במחוות גוף, יוצרת אלונה רודה ריגוש מעלה דופק ומחדשת את המושג "עתיקות"

שמור 12 2

15:37 08.05.2013

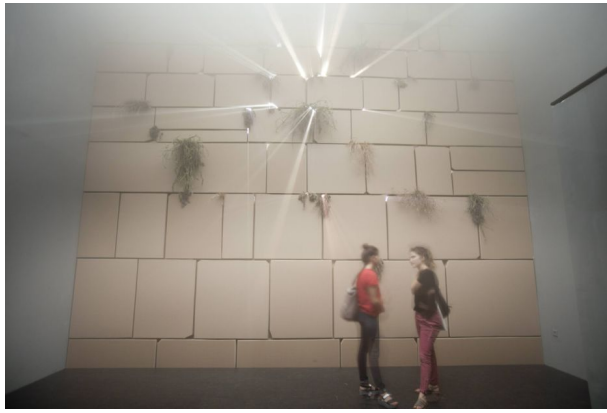
גליה יהב | עקוב באתר התראות במייל

ב-21.7.1967 כתב ישעיהו ליבוביץ ב"הארץ" על הכותל המערבי, כ"תגובה ברורה לשפע המאמרים, הנאומים והמכתבים לעיתונות של נציגים דתיים, מפלגתיים ורבניים על המשמעות הדתית והלאומית של שחרור הכותל המערבי", ועל הפיכתו לאתר של עלייה לרגל. במאמר, שחלקים ממנו מובאים בטקסט הנלווה לתערוכה "מעל ומעבר" של אלונה רודה, גם הציע הצעה אירונית: "תותקן הרחבה שלפני הכותל כדיסקוטיק הגדול ביותר במדינת ישראל, ויקרא שמו 'דיסקוטיק השכינה'". לטענתו, יסמל המהלך את "אחדות העם", המיוצג ממילא בקואליציות מפד"ל-מפ"ם בממשלה ומפא"י-אגודת ישראל בעיריית ירושלים, "סמל למשטר האתאיסטי-קלריקאלי של המדינה החילונית הידועה בציבור כדתית".

בתערוכתה "מעל ומעבר" אלונה רודה כמו מבצעת את חזונו האירוני, מממשת את ה"דיסקוטיק", כלשונה. הכניסה לחלל הגלריה כמוה ככניסה למקדש אפל, העלטה כמעט מוחלטת, וכשהעין מתרגלת לחושך ולערפל הולכים ומתבהרים קווי מתאר של קיר ענקי, החולש על קיר הבניין כולו, מצופה לבנים, צמחייה שעירה בין סדקי האבנים בו.

אור מבליח דרך חרכים גבוהים, סילונים מתאבכים מטילים צללים המשוטטים על הקירות שממול, ואלה מקנים לאתר אווירת קדושה כנסייתית לצד אפקט של מערת אפלטון. פתקים אין. ואז בוקעת מוסיקה, יצירה קצרה שהלחין במיוחד יוני סילבר, ללא כלי נגינה או שירה אלא שריקות, מחיאות כפיים וריקות רגליים מתוזמנות בלבד.

צילום: דודו בכר

"מעל ומעבר". קיר שהותק מתפקידו

עוד כתבות בנושא

• בחזרה לאוצרות של רוקפלר 06.11.2012

"הגוף הוא כלי הנגינה ותיבת התהודה", רודה מספרת בשיחה עם **רועי ברנד**, "זו מוסיקה שאין לה התחלה או סוף, אני חושבת עליה כעל תנועה של שטיח מעופף. היא מזכירה זוגמאות של מוסיקה עממית, שירי עבדים ושירי פועלים מתחילת המאה ה-20, המאופיינים בהתייחסות לכלי העבודה ולמקצבי התנועה בשטח". לא סתם מקהלה היא המלווה את הדרמה ובעצם מחוללת אותה, אלא קולו של ההמון, המקנה איכות של הימנון.

החילופין בין דממת העמידה תחת הקיר ובין הקטע הקצבי יוצרים טקסיות, ריגוש מעלה דופק. הסאונד מלבה את הדמיון; אפשר להקים באמצעותו תמונות של ריצה בסמטאות עד להגחה לרחבה וכיבוש האזור מחדש, אפוס הוליוודי תקופתי או תנ"כי-רומנטי, קליפי תעמולה של נשות הכותל, אולי תיכף יעלה ויבוא חתן הבר מצווה, אולי אלה פעימות לבו של אבי החייל הנשבע אמונים, אולי בכלל תהלוכת לוויה של שבט עלום שם. יש במקצב הזה איכות אנרגטית של משה רבנו פוגש את אינדיאנה ג'ונס. רודה התיכה באופן לא צפוי את שני המרכיבים האקוסטיים הבסיסיים ליצירת דיסקוטק - קיר ומוסיקה. והחלל מתמלא ויברציות.

הכותל המערבי נבנה מחדש כקיר שהותק ממקומו והפך לאמצעי ציפוי פנימי בתל אביב; הותק מתפקידו ככותל דמעות, אתר של חורבן ותפילה, קיר שומע, והפך לתפאורת מועדון, עשן ומוסיקה מצטלבים בו. בעצם הוא נבנה מחדש כמהלך של רענון קלישאה בפעולת רילוקיישן והזרה אפקטיבית. במניפולציה חושית דומה לזו של מיצבי המולטימדיה התפאורתיים הגדולים של מיכל הלפמן, כגון תערוכת "כוכב יאיר" מ-2003 או תערוכת "בת דור" מ-2007, גם אצל רודה ההרואיות המאופקת של המודרניות מומרת באקסטזה.

מה פשר בניית הקיר? האם יש כאן מהלך רליגיזי של ניתוק הכותל מהקשר ההון המפלגתי קצר הראות שנעשה בשמו, הרחקתו מהבורסה הפוליטית לצורך השבת הטקס האינטימי שבין אדם, העומד כילד משתאה מול חסימת ראייה ענקית, למקום? או שזו דווקא החילון של הכותל, יצירת חלופה לבית המקדש, אתר מקביל של התבוננות שכולה בין אדם לחברו? האם זה מושג הקיר באמנות המודרנית - נשא הציורים, מסד התצוגה - כמתווך הגדול בין היוצר לקהל? ואולי זו עשייה מטעמים אורתודוקסיים, כפי שמציע ברנד, הכותל כ"דימוי חזק למצב שבו אין לנו גישה לדבר האמיתי" - הלוא הוא הר הבית - שכן "עד ביאת המשיח אנחנו צריכים להימנע מן החוויה החושנית, הגופנית, של התמוזגות עם האל. להבין שאנחנו מחוץ לחומה".

כך או כך, באמצעות המונמנט הדומם והתאורה והמוסיקה המשתנים נוצר ליבוי. זה בעצם העניין – שחזור "הניסיון של המצנת הלימודית האורקולית להחיות דימויים היסטוריים באמצעות החיזיון", כדבריה של רודה. זה חידוש מושג ה"עתיקות" כשלעצמו, כמסורת שהיא רדימייד תרבותי, תבנית או נוסחה אסתטית ניתנת להתקה ולשינוי הקשר.

זו העתיקות־משכבר, הנוסדת מלכתחילה כאתר ארכיאולוגי הכולל פגמי זמן וצמחיית סדקים, אבל רק כאסתטיקה מסוימת, ללא העדות המונחלת דרך סימני העבר. זו העתיקות כתפעול רגשי חסר פורקן, מעין שיקום מושג ההילה כשחזור בתולין - שיקום המסורת כמופע של עבר, בלי זיקות מחייבות למשמעויות ולהשלכות ההיסטוריות של עבר זה.

צילום: סטניסלב לב אור

מתוך "מעל ומעבר"

הפיכת הכותל לתפאורה, לרקע הרוחני שהאדם זקוק לו כדי להתנבש כצופה ה"מושלך, ללא ידיעתו, אל לב הבמה". כך מתבררת הבניית הרליגיוזיות ופריעתה כמשימה של האמנות העכשווית. האפקט של התפאורה, הנראות של האמנות כאביזר של משהו גדול ממנה, רכיב בחלל או בעלילה נתונה לפרשנות, כמקט של נרטיב היסטורי פגום ומוטל בספק.

מה אמור הצופה לעשות בדיסכול? אם תופשים את העבודה כקיר מונומנטלי, הרי רודה בנתה כאן ועכשיו מקורי המיועד לעין וחוסם אותה, כאן ועכשיו המבנה צופה מודרניסטי, משותק ומהורהר. אם תופשים את העבודה כאינסטליישן מרחבי, כעבודת חלל טוטלית, כחזרה לרחם או אפילו כפעולת שחזור אתנוגרפי, אין צורך באינטראקציה סימבולית כלל, ומתאפשרת אותה קרבת מגע בלתי אמצעית ומסוכנת של אחדות העם שעליה דיבר ליבוביץ: מתקבל "דיסקוטק השכינה" שלו, המוקדש כולו לגירוי. זה הגירוי המבנה צופה של אמנות "חילונית הידועה בציבור כדתית".

אלונה רודה: "מעל ומעבר". המרכז לאמנות עכשווית, קלישר 5, ת"א. שעות פתיחה: ב'ה' 14:00-19:00, ו'שבת 14:00-19:00 עד 29.6.10:00

